

Datum:
2026-09-11

Diarienummer:
KTN-2026-00284

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse

Kulturnämnden

Handläggare:
Helena Westin

Utredning av lokaler för gästspelsverksamhet för scenkonst

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** utreda etablering av gästspelsverksamhet för scenkonst i den f d biografen Royal då lokalerna på Trädgårdsgatan 6 (Reginateatern) renoveras samt
2. **att** resultatet av utredningen redovisas den 10 december 2026.

Ärendet

Reginateatern har varit stängd sedan maj 2026 på grund av omfattande brister i fastigheten på Trädgårdsgatan 6. Eftersom lokalerna inte väntas kunna tas i bruk förrän tidigast hösten 2027 föreslås att förvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheterna att etablera en tillfällig gästspelsverksamhet i den tidigare biografen Royal på Dragarbrunnsgatan. Utredningen ska belysa verksamhetsmässiga, ekonomiska och lokalmässiga förutsättningar samt redovisas för kulturnämnden i december 2026.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelning Uppsala konst och kulturarv inom kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Reginateatern fick stänga verksamheten på Trädgårdsgatan 6 den 5 maj 2026 på grund av problem med arbets- och verksamhetsmiljön i fastigheten.

De åtgärder som fastighetsägaren Heimstaden planerar att genomföra omfattar bland annat strukturell förstärkning av byggnaden genom till exempel pålning eller liknande,

stambyte, byte av ventilation i hela byggnaden samt åtgärdande av de fuktskador som upptäckts. Åtgärderna beräknas enligt det besked vi som hyresgäster nu fått vara klara tidigast under hösten 2027. Under denna tid är det alltså omöjligt att bedriva verksamhet i lokalerna på Trädgårdsgatan 6. Att etablera verksamhet i en annan lokal under den här tiden ses som angeläget av flera anledningar, för publiken, från scenkonstaktörer och för det lokala kulturlivet.

Ett alternativ som kommit fram i slutet av sommaren 2026 är en eventuell möjlighet att etablera en ny gästspelsverksamhet i den tidigare biografen Royal, belägen i korsningen Smedsgränd – Dragarbrunnsgatan. Förvaltningen föreslås ges ett uppdrag att snabbt utreda förutsättningarna för en sådan etablering.

Gästspelsverksamhetens betydelse

Reginateatern är en strategiskt viktig kulturverksamhet för Uppsala. Som kommunens gästspelsscen utgör den en mötesplats för professionell scenkonst, fria kulturutövare, nationella och internationella gästspel, samt för publikgrupper som annars riskerar att få ett mer begränsat kulturutbud. Verksamhetens värde ligger inte i byggnaden på Trädgårdsgatan 6, utan i verksamhetens förmåga att skapa kulturmöten, genom uppdrag, nätverk, konstnärlig profil och publikrelationer. Reginateatern är viktig för invånarna, för det lokala kulturlivet och för genomförandet av kulturpolitiska mål, oavsett i vilken lokal verksamheten bedrivs.

Reginateatern har redan uttryckt ambitionen att fortsätta möta publiken på olika platser i staden medan huset är stängt. Om verksamheten upprätthålls, även under förändrade lokalförutsättningar, ges möjlighet att utveckla verksamheten, den kompetens, de nätverk och samarbeten samt den publikrelation som byggts upp.

Att förlora, upphöra med eller lägga ner verksamheten skulle innebära att förlora ett kulturnätverk och en funktion som tagit lång tid att bygga upp. Att tillfälligt sakna eller byta lokal innebär däremot inte att det kulturella värdet går förlorat. Att utveckla verksamhet i en annan lokal kan också medföra att nya värden kan tillföras.

Utredning

Syftet med utredningen är att undersöka möjligheterna att etablera gästspelsverksamhet i lokalerna som tidigare inrymt biografen Royal. Målet med utredningen är att ta fram ett underlag för beslut i frågan.

Utgångspunkter för utredningen är följande:

- Gästspelsverksamhet utvecklas, anpassad till lokalerna och där lokalernas potential (till exempel storlek, belägenhet, disposition i fastigheten etc.) utnyttjas på bästa sätt.
- Möjligheter för en utveckling med bredare målgrupper än verksamheten på Trädgårdsgatan 6 haft, så som Kulturskolan (konserterevenemang), Kultur i skolan (föreläsningar och skolbio), evakueringslokal för verksamheter vars lokaler renoveras samt annan barn- och ungdomsverksamhet. Vidare kan frågor och behov som identifierats i den tidigare genomförda scenkonstutredningen (bilaga 1) plockas upp, som till exempel behovet av ett kommunalt nav för den fria scenkonsten där repetitionslokaler och scener erbjuds enligt kommunal hyrestaxa, samt möjlighet att erbjuda stöd och hjälp med teknik, marknadsföring och producentskap inom scenkonst.

- Ekonomiska förutsättningar: utgångspunkten är att enheten Reginateaterns anslag för 2027 används för eventuell verksamhet på Dragarbrunnsgatan, samt att eventuella tillkommande kostnader utöver detta beskrivs och uppskattas i utredningen.
- Ytterligare aspekter att ha i beaktande är möjligheten till verksamhet över hela året, samt ambitionen att stärka en levande innerstad, i enlighet med den antagna "Strategi för innerstaden" (bilaga 2).

Utredningens frågeställningar är följande:

- Vilka anpassningar av lokalen krävs för att etablera ovan beskrivna verksamhet i lokalerna, samt uppskattning av kostnaderna för det (investeringar, verksamhetsnära investeringar, möjlig hyreskostnad m m).
Frågorna kring anpassning av lokalerna genomförs i nära samarbete med Fastighetsavdelningen och de processer som hör samman med ordinarie lokalförsörjningsprocess.
- Vilken verksamhet, för vilka målgrupper, är lämplig att bedriva i lokalerna?
- Vilka ekonomiska förutsättningar krävs för att genomföra ett eventuellt förslag?
- I utredningen ingår förfrågan om intresse och förankring av idén av möjliga samarbetsparter och finansiärer i upplägget, så som andra delar av Uppsala kommun än KIF, fastighetsägaren Vasakronan, näringslivet (sponsorer), övriga scenkonstaktörer, det fria kulturlivet, Citysamverkan med flera

Avgränsning

Utredningen omfattar inte i nuläget andra alternativa lokaler eller förslag för gästspelsverksamheten än den tidigare biografen Royal i fastigheten Dragarbrunn 24:5.

Resurser, tidplan och leverans

Utredningen genomförs inom avdelningen Konst och kulturarv inom Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, med enhetschef Marie Östh som projektledare.

Utredningen levereras i form av en rapport som besvarar de frågeställningar som beskrivs i avsnittet frågeställningar, samt en presentation (Power Point) som beskriver de viktigaste resultaten av utredningen.

Resultatet av utredningen presenteras på kulturnämndens sammanträde den 10 december 2026.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen genomförs inom befintlig budgetram inom avdelningen Konst och kulturarv. Eventuella omkostnader inom uppdraget beslutas av avdelningschef efterhand som de uppstår.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 11 september 2026

- Bilaga 1, Scenkonstutredningen
- Bilaga 2, Strategi för innerstaden

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Jan Eriksson
Förvaltningsdirektör

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Rapport

Datum:
2024-04-23

Diarienummer:
KTN-2022-00714

Handläggare:
Katja Sliwinski
Pia Sörås Staflin

Version/DokumentID:

Scenkonstutredning

Del 1: Teater och dans

Innehåll

Bakgrund, uppdrag och disposition	3
Uppdragsmål	3
Metod, material och huvudsakliga områden	4
Avgränsningar	4
Disposition	5
Sammanfattning av nuläge	6
Teater	6
Dans	8
Scenkonst för barn och unga	9
Infrastruktur	11
Stöd och bidrag	12
Den Lilla Teatern	12
Gottsunda Dans & Teater	13
Sprakateatern	14
Analys, slutsatser och bedömningar	15
Teater	15
Dans	16
Scenkonst för barn och unga	18
Infrastruktur	19
Särskilda frågeställningar scener	21
Rekommendationer och förslag	24
Förbättra infrastrukturen för scenkonst	24
<i>Dansområdet</i>	24
Öka användningen av befintliga lokaler	24
Utveckla kompetensförsörjningen	25
Öka utbudet av professionell teater, dans och cirkus	25
Förbättra information och kommunikation	26
Bilagor	28
Bilaga 1.	28
Bilaga 2.	28

Bakgrund, uppdrag och disposition

Under senare år har scenkonstens villkor i Uppsala kommun uppmärksammats vad gäller både utveckling av infrastruktur i form av lokaler samt former och inriktning för stöd. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen (KIF) har sett behov av att genomföra en utredning med analys av nuläget för att kunna ge konstruktiva förslag och göra prioriteringar som gynnar helheten för framtiden.

Uppdraget att utreda har bäring på Uppsala kommuns kulturpolitiska mål:

- Allas möjlighet att vara kulturellt delaktiga
- Konstpolitik för ett vitalt och blomstrande samhälle
- Kulturplanering för en attraktiv, växande och hållbar kommun

Utredningen ska också bidra till att uppfylla specifika effektmål för scenkonstområdet:

- Uppsala ska vara en attraktiv kommun för scenkonstaktörer att verka i
- Invånarna ska erbjudas ett mångfacetterat, attraktivt, tillgängligt och konstnärligt brett utbud av scenkonstupplevelser och möjlighet till eget skapande
- En fungerande kommunal infrastruktur för scenkonstområdet ska finnas avseende resurseffektiv lokalplanering, teknik och utrusning samt stödsystem

Uppdragsmål

I utredningen ska en genomlysning göras av scenkonstområdet inom Uppsala kommun, i syfte att skapa goda förutsättningar för att målen ovan ska nås.

Utredningen ska innehålla följande:

- Beskrivning och analys av nuläge: kartläggning av scener/lokaler, aktörer och arrangörer
- Översiktlig analys av målgrupper
- Identifiering och beskrivning av trender, tendenser och behov
- Gapanalys (skillnaden mellan nuläge och behov)
- Förslag för utveckling av scenkonstområdet

Scenkonst omfattar i den här utredningen främst förutsättningarna för teater och dans. Även aspekter kring konstformer som estradpoesi, performance och cirkus belyses. Utveckling av scenkonstområdet med nya genrer och uttrycksformer, ett dynamiskt utbud samt generationsaspekter behandlas.

Utredningen ska vidare behandla följande:

- Behovet av produktionslokaler och repetitionslokaler, samt teknisk infrastruktur
- Scenernas placering geografiskt samt tillgänglighet, och möjlighet till samutnyttjande
- Infrastrukturen för bidrag och stöd
- Utveckling av samverkansformer
- Utveckling av samverkan mellan utbildningsförvaltningen och kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, framför allt när det gäller elevers möjlighet att ta del av professionell scenkonst under skoltid

De verksamheter som bedrivs i egen regi, de styrformer och de stöd som kommunen har inom området, måste också ses i relation till andra aktörer, som till exempel

kommunala bolag, föreningar samt aktörer på den kommersiella marknaden. Utgångspunkten är att alla aktörer inom området kompletterar varandra.

Metod, material och huvudsakliga områden

Utredningen har genomförts inom Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, KIF, under perioden februari 2023 – april 2024. Alla avdelningar inom KIF har varit representerade i referensgruppen, medan större delen av arbetet utförts inom avdelningen Konst och kulturarv. Ledningsgruppen för KIF har varit styrgrupp och beställare av utredningen.

Utredningsgruppen har framför allt utgått från intervjuer där alla fria scenkonstaktörer som fått eller sökt bidrag från kulturnämnden i Uppsala kommun de senaste tre åren har fått möjlighet att dela med sig om nuläget kring verksamheten och vilka behov för utveckling de ser. Förutom de fria scenkonstaktörerna har intervjuer även genomförts med institutioner i kommunen, arrangörer, tjänstepersoner på Region Uppsala samt även några ytterligare scenkonstaktörer med koppling till Uppsala.¹

Befintligt material har analyserats och använts som referens; däribland andra kommuners utredningar kring scenkonst, statliga utredningar och Uppsala kommuns program och planer.

Omvärldsbevakning har riktat in sig på andra kommuner som valts ut främst på grund av en storlek som liknar Uppsalas, men även vissa kommuner som har varit intressanta utifrån hur de arbetar med bidrag och stöd eller scenkonst för barn och unga. Det internationella perspektivet har fångats via intervjuer med aktörer som reflekterat med en blick på Sverige och särskilt Uppsala. Scenkonst för barn och unga är ett prioriterat område och har getts ett stort utrymme. Lokaler för scenkonst har varit centralt i utredningsarbetet och många frågor har kretsat kring befintliga lokaler, möjliga lokaler, utvecklingsbara lokaler och önskan om nya lokaler.

Följande lista beskriver vilket material och underlag som använts för vilka frågor i utredningen.

- Kartläggning: intervjuer med scenkonstaktörer kring nuläge, behov och utveckling
- Befintligt material: referensmaterial, övriga utredningar
- Stöd och bidrag: analys av nuvarande bidragsstruktur
- Lokaler och infrastruktur: kartläggning
- Målgrupper och samarbeten: intervjuer
- Barn och unga: analys av tidigare och nuvarande struktur
- Omvärldsbevakning: – best practice, andra kommuner och intressanta initiativ

Avgränsningar

Utredningen omfattar scenkonstområdena teater och dans. Scenkonstområdet musik förväntas behandlas i en senare utredning.

Utredningen fokuserar framför allt på professionell scenkonst. Det finns ett behov av att vidare kartlägga de möjligheter till eget skapande som finns för såväl barn och unga som vuxna. I utredningsarbetet har det framkommit att det finns en relativt stor

¹ De som intervjuats finns förtecknade i Bilaga 2.

verksamhet inom dansområdet att ta del av för vuxna, medan teaterområdet nästan uteslutande har kurser som riktas mot barn och unga.

En separat kartläggning av vilka lokaler som finns att tillgå på landsbygden samt lokalernas förutsättningar har gjorts tidigare av förvaltningen.²

Nationsteatrar och spex behandlas inte i utredningen men är en betydande del av utbudet i Uppsala. Dessa når en stor och bred publik, som troligen utgörs av delvis andra personer än de som tar del av övrigt scenkonstutbud i kommunen.

I förhållande till uppdragsdirektivet har den översiktliga analysen av målgrupper fått stå tillbaka till förmån för fördjupningen av Reginateaterns kulturpolitiska uppdrag och ekonomiska modell³, samt utvecklingen av basutbud för scenkonst för barn och unga under skoltid.

Disposition

Rapporten är en kort sammanfattning av hela utredningsuppdraget. Då teater och dans varit de huvudsakliga områdena inleds rapporten med en kort nulägesbild kring dessa områden. Denna följs av beskrivningar av vissa särskilda frågor som identifierats. Avslutningsvis finns utredningens rekommendationer och förslag sorterade under olika rubriker.

Övrigt underlagsmaterial som tagits fram i utredningen, samt bilagor kommer att sammanställas för användning i senare skede.

Vision och målbild

”En plats där man stänger dörren, sitter i mörkret med främlingar och får uppleva berättelser som visar vilka vi är som människor. En plats där vi kan drabbas men också en plats där vi kan finna det som vi inte visste att vi sökte.”

Scenkonst är nära besläktad med leken och de delar premissen att vara en värld där allt är möjligt. Scenkonstens uttryck kan vara konkreta, diffusa, ofärdiga och motsägelsefulla. Scenkonsten visar utan att argumentera, frågar i stället för att leverera svar. Scenkonsten kan ge en djupare förståelse för andra människors val och har förmågan att öppna nya världar.

Scenkonst är regelbundet förklarad utdömd då ny teknik, nya medier och förändrade beteenden ser ut att konkurrera ut scenen. Men det enkla och grundläggande med aktörer som framför något inför en publik gör att den överlever. På en scen kan något framföras utan tillgång till vare sig streamingtjänster eller tryckeri. Scenkonst är en unik konstform genom att den levandegörs i ett och samma rum och erbjuder ett samspel mellan människor från två håll: aktörerna och åskådarna. Det sker under en bestämd tid och kommer aldrig igen på exakt samma sätt.

² Inventering av kulturlokaler på landsbygden KTN-2018-0172

³ Reginateatern Kulturpolitiskt uppdrag och ekonomisk modell KTN-2023-00723

En levande stad kräver en levande kultur. En balansakt för en kommun som offentlig finansiär handlar bland annat om hur man kan skapa en hållbar och stabil struktur som innebär att nivån hålls hög över tid och ger ensembler, scener och fria grupper goda förutsättningar, och samtidigt skapar en rörlighet där man kan fånga upp det andra, det angelägna som ständigt förnyar scenkonsten. Det som utgår från något annat än en existerande struktur. Det kan handla om nya former, berättelser, utövare eller scener.

En hållbar, långsiktigt stabil struktur kombineras med en möjlighet till flexibilitet och dynamik som ger energi och skapar nya sammanhang, nya former på nya platser och nya kontexter. Som tillvaratar människors engagemang och vilja, kunskap och kompetens. I en tid där de ekonomiska medlen är begränsade och ska räcka till mycket, handlar det mycket om att använda befintliga strukturer smartare och mer, att se till att de lokaler som finns kan användas av och för många fler, att se till att rätt kompetens gör rätt saker, att se till att de stöd och bidrag som kommunen har används tillsammans med annan finansiering för att få så stor effekt som möjligt. Detta är sammantaget de viktigaste slutsatserna och samlade åtgärderna i denna utredning som syftar till att utveckla och förbättra scenkonstens villkor att verka och nå så många som möjligt i Uppsala kommun.

Sammanfattning av nuläge

I följande avsnitt beskrivs nuläget för olika områden inom scenkonst i Uppsala kommun under rubrikerna: teater, dans, scenkonst för barn och unga på skoltid och under den fria tiden, samt infrastruktur i form av lokaler samt stöd och bidrag.

Teater

I Uppsala kommun finns ett brett utbud av professionell scenkonst för invånarna att ta del av. Olika genrer tar plats på kommunens scener och det finns föreställningar riktade mot såväl barn och unga som mot vuxna. Kommunens scener erbjuder ett brett program och har kapacitet att ta emot en stor lokal publik, men utbudet har även regional, och ibland även nationell attraktionskraft. Storslagna musikalerna samsas med kammarspel och klassiker omtolkas parallellt med nyskrivet material som möter sin publik för första gången.

Det fria fältet inbegriper teatergrupper som kompletterar institutionernas utbud där flertalet grupper riktar sig mot barn och unga. Bland de fria grupperna är det många aktörer som verkat under lång tid vilket ger en kontinuitet. Ett fåtal nya grupper har etablerats under senare år, men återväxten är, för kommunens storlek och i jämförelse med andra större kommuner, liten. För elever i förskola och skola finns ett inarbetat system kring kultur, där scenkonsten ingår, och där området har anpassats till skolans förutsättningar och där sådana hinder som ekonomi och transporter synliggjorts med ambitionen att reduceras. Trots genomförda åtgärder är det oftast samma enheter inom skolorna som kontinuerligt tar del av professionell scenkonst, ofta med en engagerad och kulturintresserad pedagog som bokar programmet.

Förutom institutionerna och de fria grupperna där originalproduktioner tas fram, finns också arrangörer som driver scener och programlägger gästspel.

Uppsala har en kommunalt finansierad gästspelsscen, Reginateatern, som erbjuder såväl lokala som nationella och internationella gästspel av hög konstnärlig kvalitet.

Reginateatern fungerar också som en scen för semiprofessionella och amatörproduktioner, bland annat från stadens estetiska gymnasium men även spex från universitetsvärlden. Poetry Slam är stort i Uppsala och förutom månatliga slams arrangeras den internationella festivalen Ordsprak som lockar namnkunniga inom området år efter år. En större utredning kring Reginateaterns kulturpolitiska uppdrag och ekonomiska modell har genomförts under 2023 vilket resulterat i att teaterns utbud from spelåret 24/25 kommer att vara något mindre, men med möjlighet till ett mer kurerat program.

Performancekonst har en lång tradition i Uppsala, bland annat genom den internationella festivalen Revolve som görs i samarbete mellan Uppsala konstmuseum och Köttinspektionen Dans. Uppsala stadsteater, UKK och Region Uppsala har varit medarrangörer vissa år. Förutom de kommunala bolagens scener finns även andra scener som stöds med verksamhetsbidrag eller idéburna offentliga partnerskap.

Föreställningar på fasta scener kompletteras av teaterproduktioner som turnerar och är uppsökande såväl på skolor som på bibliotek, kulturhus och bygdegårdar. På sommaren går det att ta del av utomhusteater, vid enstaka tillfällen i Parksnäcken finansierat via biljettförsäljning, men också kostnadsfria familjeföreställningar i Gottsunda där Uppsala stadsteater med stöd av kulturnämnden de senaste åren bedrivit teater i ett cirkustält.

Trots det stora utbudet av teater finns det få aktörer och arrangörer som arbetar internationellt inom just konstområdet teater i Uppsala. Det finns en stor potential i att förstärka detta utbud – inte minst i relation till ett eventuellt Kulturhuvudstadsår 2029, men också utifrån Uppsala som en internationell stad med en stor del av befolkningen som har ursprung i, eller direkt kommer från, andra länder. Förutom att erbjuda internationella produktioner finns också möjlighet att fånga publik med teater på andra språk än svenska.

Medan dansområdet har en stor verksamhet för amatörer, både för barn och vuxna, är verksamheten inom teatern främst riktad mot barn och unga. Även improvisationsteatern har en given plats i Uppsala och förutom föreställningar och företagsframträdanden erbjuder de kurser som framför allt tycks locka unga vuxna.

För målgrupperna finns det alltså en bredd av utbud att ta del av, däremot saknas samlad statistik för att kunna analysera vilka som utgör scenkonstpubliken i Uppsala

Närheten till Stockholm påverkar teaterns villkor i Uppsala. En stor del av den konstnärliga personalen på institutionerna är bosatta där och pendlar till Uppsala. Det kan sägas vara lyckosamt med närheten, då Uppsala till skillnad från andra stads- och länsteatrar i övriga Sverige, kan locka till sig framstående regissörer, scenografer, skådespelare med flera från Stockholm. Men det innebär också att arbetstillfällen för scenkonstnärer bosatta i Uppsala är färre. Närheten till Stockholm är också en faktor som lett till den långsamma återväxten bland de fria teatergrupperna.

Det finns inga konstnärliga högre utbildningar i Uppsala för den som vill utbilda sig inom scenkonst och den tidigare välkända och erkända, även nationellt, förberedande teaterlinjen på Wiks folkhögskola lades ner 2020. Idag finns en ettårig utbildning för film och skådespeleri på Region Uppsala Folkhögskola och till hösten

2024 startas en fördjupande skådespelarutbildning. Inriktningen på båda utbildningarna är mot fysisk teater och med devising⁴ som metod.

Det största och viktigaste behovet som framkommit för de fria grupperna är tillgången till subventionerade och anpassade repetitionslokaler samt spellokaler. En annan överhängande fråga som förenar de olika aktörerna är ekonomin, där ökade kostnader inte täcks upp av vare sig ökade stöd eller intäkter. Behovet av tillgång till scener är fortsatt stort, inte minst för de fria grupper där flertalet inte har en egen scen. En annan fråga som lyfts fram är kompetensförsörjning och då särskilt återväxt inom yrkena tekniker och producent. I övrigt handlar det mycket om att nå ut till publik och olika målgrupper. Framför allt de fria aktörerna saknar en gemensam kanal för Uppsalas kulturevenemang men ser också utmaningar gällande sin kompetens och tid för att marknadsföra produktionerna. Ett annat problem som lyfts är att det finns få möjligheter inom nuvarande bidragssystem för att göra kortare projekt med temporära sammansättningar av scenkonstnärer. Det är få grupper som får ihop ekonomin genom att endast spela i Uppsala, därför krävs kontakter och möjligheter att turnera utanför kommunen också.

Dans

Danskonsten presenterades som ett självständigt konstområde för första gången i 1996 års kulturproposition (prop. 1996/97:3). Dans ingick inte i den utbyggnad som skedde inom andra konstområden under 1970- och 80-talen. Det finns få institutioner inom dansområdet och det finns också en svag infrastruktur inom kultursektorn. Det saknas också en enhetlig bild av vad dansområdet omfattar ur både konst- och kulturpolitiskt perspektiv.

En ökad samverkan mellan scenkonstinstitutioner och den fria danssektorn har utvecklats under senare år där dansens och koreografins position ökar inom både talteatern och musikedramatiken. Den regionala utvecklingen av dansfältet har stärkts, interregional samverkan har ökat tillsammans med utvecklingen av residens nationellt. Internationaliseringen har ökat både genom den internationella arbetsmarknaden och genom ökad arbetskraftinvandring. Dans riktat till barn och unga har genomgått en omfattande utveckling. Den konstnärliga strömningen med ökad akademisering, teoretisering och individualisering har fortsatt och dansområdet framstår som alltmer fragmentiserat efter pandemin. En ökad finansiering av mellanled och offentliga strukturer går att skönja.

Allt fler kommuner och regioner satsar på att bygga upp så kallade dansplattformar för att skapa sammanhållna platser för dans och på så sätt stärka infrastrukturen på dansområdet. Dessa initiativ genomförs i samarbete med fristående aktörer. Erfarenheterna är att dessa satsningar leder till fler föreställningar med högre kvalitet, konstnärlig utveckling, större publik och stärkta samarbeten. Genom att synliggöra dansen med en regelbunden och långsiktig närvaro, samt bygga upp en nära relation till civilsamhället, skapas ett ökat intresse för dans som konstform. Vidare får professionella utövare en kontaktyta med ökade möjligheter till arbete, samverkan, nätverkande och daglig träning. I de flesta fall ingår även cirkus i plattformen då den konstformen har behov samma typer av lokaler som dansen.

⁴ *Devising* betyder utforma på engelska. Det innebär att man utformar den kommande föreställningen under repetitionerna och att innehållet löpande växer fram.

I Uppsala kommun finns ett stort intresse bland invånarna för att dansa och det finns en väletablerad amatörverksamhet. För den professionella danskonsten saknas dock en grundläggande infrastruktur. Det finns ingen självklar mötesplats, scen eller produktionsplattform vikt för professionell, scenisk danskonst. Det finns inte heller någon institution som producerar dans utan all lokalt producerad danskonst skapas av fria aktörer med knappa resurser och små möjligheter att driva kontinuerlig verksamhet. Det är ett skört system som drivs av eldsjälar. Det professionella dansfältet i Uppsala har varit begränsat trots att intresse finns hos dansaktörer som vill bo och verka här.

I Uppsala finns heller ingen institution som har i uppdrag att producera dans med egen ensemble. I uppdragen till Uppsala stadsteater och Uppsala Konsert & Kongress, (UKK) har ingått att vara en scen även för dans och ta emot dansgästspel, vilket uppfyllts i varierande grad genom åren. Uppsala stadsteater har en renodlad teaterensemble och spelar repertoarteater vilket försvårar möjligheterna att ta emot gästspel. UKK hade länge ett kontinuerligt samarbete med flera fria dansgrupper och var fram till 2023 medlem i Dansnät Sverige. UKK tog då emot turnerande föreställningar i samarbete med Region Uppsala. Även Reginateatern har i uppdrag att ta emot dansgästspel. Scenen har dock fysiska begränsningar och är för liten för många dansföreställningar. Teaterns ekonomiska modell, som de senaste åren byggt på en hög intäktsggrad, har inte gjort det möjligt att prioritera dansen. Scenen i Gottsunda kulturhus, Gottsunda Dans & Teater, har en väl anpassad scen för dans som fungerar bra för föreställningar för barn och unga på dagtid. Däremot är teaterns kringtytor och kulturhusets öppettider inte anpassade för en vuxen publik eller för föreställningar på helg- och kvällstid.

Det fria dansfältet i Uppsala består av både etablerade danskompanier och frilansande dansare och koreografer, som kontinuerligt lyft fram behovet och avsaknaden av både produktionslokaler och ändamålsenliga scener för dans. De lokalt förankrade aktörerna är ofta också verksamma nationellt och internationellt.

Det finns inga konstnärliga högre utbildningar i Uppsala för den som vill utbilda sig inom dans. Idag finns en ettårig utbildning inom dans på Region Uppsala Folkhögskola men den kommer att läggas ned från och med hösten 2024.

Scenkonst för barn och unga

Skoltid

Det kulturpolitiska programmet (KSN-2019-0323) slår fast att kultur ska vara en naturlig del av skoltiden och att alla barn och unga ska vara garanterade att kunna ta del av professionella kulturupplevelser.

Verksamhetsområdet Kultur och natur i skolan som organisatoriskt tillhör avdelningen Uppsala konst och kulturarv inom Uppsala kommuns kultur-, idrotts och fritidsförvaltning, samordnar kultur och naturarrangemang för barn och unga från förskola till gymnasium under skoltid. En stor del av utbudet består av scenkonst.

Utbudet köps främst in från fria scenkonstgrupper och är ett komplement till det scenkonstutbud som Uppsala stadsteater erbjuder skolorna. Scenkonstföreställningarna finansieras inom den kommunala budgeten och inom det statliga bidraget Skapande skola.

Inköp av scenkonst för barn och unga på skoltid har genomgått större förändringar under senaste åren, vilket påverkat de lokala scenkonstaktörerna och även skolans tillgång till scenkonst. Från att ha använt ett system med arrangörsstöd som enbart var tillgängligt för grupper baserade i Uppsala och som innebar stor administration för såväl grupper, skolor och kulturförvaltning beslutade kulturnämnden efter en översyn 2021, att införa ett system som utgår från inköpskriterier för inköp av föreställningar riktade mot elever.

Inköpskriterierna är som följer:

- Vid inköp av kulturprogram görs en prioritering i följande ordning: lokalt, regionalt, nationellt och internationellt program.
- Verksamhet som uppbär stöd till det fria kulturlivet prioriteras.
- Inköp på nationell eller internationell nivå förekommer när det lokala och regionala utbudet behöver kompletteras, exempelvis gällande konstformer, vissa åldersinriktningar, konstnärlig kvalitet eller nyskapande, kopplat till kommunens övergripande mål och verksamhet.
- En proportionell fördelning av inköp utifrån konstformer och produktionernas åldersinriktning eftersträvas.
- Inköpen anpassas utifrån Uppsalas befolkningsstruktur.
- Inköpta program ska hålla en konstnärligt professionell nivå och kulturutövarna ska ha relevant utbildning.

Syftet med de förändringar som infördes var att bättre uppfylla förskolors och skolors behov av kulturutbud, bidra till målen i det nya kulturpolitiska programmet samt att skapa en transparent och användarvänlig struktur för såväl skola som kulturaktörer.

Systemet implementerades hösten 2022 och referensgrupper bestående av pedagoger från olika enheter är knutna till inköpsförfarandet. Effekterna för skolorna har blivit ett mer varierat program för flera olika målgrupper medan flertalet av de fria Uppsalabaserade grupperna uppger att konsekvensen för dem har varit att färre föreställningar köps in. Det totala antalet scenkonstföreställningar för målgruppen har inte minskat. Föreställningarna bokas via systemet Utbudsbokningen som möjliggör uppföljning då systemet är kopplat till elevdatabasen. Statistik för vilka skolor och klasser som tagit del av scenkonst kan enkelt följas upp.

En översyn har visat att trots att tillgången till scenkonst för förskola och skola är enklare än tidigare, att utbudet är kostnadsfritt samt att förskolor och skolor på landsbygden erbjuds chartrade bussar till de olika scenerna så är spridningen av de som tar del av scenkonsten för liten i förhållande till antalet skolor. Då ett stort utbud köps in som riktar sig till flera olika målgrupper kan likvärdigheten eller kapaciteten att ta emot alla barn och unga under skoltid fortfarande inte garanteras.

Den fria tiden

Utbudet av scenkonst för barn och unga på fritiden består främst av föreställningar riktade mot familjer. Sådana erbjuds kontinuerligt på Den Lilla Teatern och Uppsala stadsteater. Bibliotek och kulturhus är också viktiga spelplatser och erbjuder program ett par gånger per termin. I utredningen har intervjuer med de fria teater- och dansgrupperna visat att dessa har svårigheter att nå målgrupperna med sina föreställningar. Det finns flera anledningar till detta, bland annat att det finns få självklara spelplatser och att det heller inte finns en struktur som i större utsträckning gör det möjligt för barn och unga att ta del av ett varierat och mångfacetterat

utbud av scenkonst på fritiden. Ekonomin är ett stort hinder då biljettintäkterna är låga och inte täcker kostnader för hyra av lokal, marknadsföring med mera.

Det finns små möjligheter till stöd för dessa grupper inom nuvarande system. Det gäller även det regionala arrangörsstödet som främst går till scenkonstföreställningar på skoltid.

Uppdelningen mellan scenkonst för barn och unga och barnkultur generellt är idag uppdelad inom olika delar av kommunen, och en helhetssyn på området barnkultur saknas.

Infrastruktur

För att Uppsala kommun ska kunna uppfylla målsättningarna i det kulturpolitiska programmet är utvecklingen av den kulturella infrastrukturen i form av lokaler och platser för kultur, samt stöd till kultur- och fritidsverksamhet central.

Lokaler

Inom konstområdena teater, dans och cirkus är tillgången till produktionslokaler avgörande. För fristående kulturskapare är det av största vikt att det finns tillgång till lokaler till en för yrkesgruppen rimlig kostnad. Vad gäller scener behövs en variation av storlekar och utrustning för olika ändamål, samt en spridning över hela kommunen så att alla invånare kan erbjudas ett varierat kulturutbud.

Att skapa goda förutsättningar för fria scenkonstgrupper att verka i Uppsala kommun och därmed möjliggöra ett brett scenkonstutbud, särskilt för barn och unga, är av stor betydelse. Det gäller både möjligheten att ta emot gästspel samt möjligheter för de scenkonstgrupper som är baserade i kommunen. Det är också viktigt att stimulera återväxten inom scenkonstområdet genom ökade möjligheter till eget skapande och pedagogisk verksamhet. För att möjliggöra detta behövs ökad tillgång till repetitionslokaler, mindre kostsamma scener och bättre produktionsvillkor för fria grupper. Om dessa förutsättningar förbättras ökar också möjligheten att fler kulturutövare och -skapare ska vilja flytta till och verka i Uppsala.

Dansen, liksom samtida cirkus, är utvecklingsområden i Uppsala kommun. Dessa konstformer har särskilda behov när det gäller scener och repetitionslokaler. Föreningar verksamma inom dans och cirkus behöver träningslokaler som också fungerar som sociala mötesplatser. Här behöver ansvaret och gränsdragningen mellan kulturnämnden och idrotts- och fritidsnämnden ses över vad gäller sceniskt utövande och motions- och idrottsutövande, likaså om det går att hitta synergier och möjlighet till samnyttjande av lokaler.

Uppsala har två större permanenta utomhusscener: Parksnäcken i Stadsträdgården som är inhägnad och kan delfinansieras via biljettintäkter samt Amfiteatern i Källparken som är en öppen scen för allmänheten. För att scenverksamhet ska kunna bedrivas hållbart i Källparken behövs ett permanent tak över anläggningen. Ett förslag finns framtaget, men är ofinansierat. I Kulturkvarteret Walmstedtska finns en utomhusscen som lämpar sig väl för mindre scenframträdanden, främst sommartid.

Det konstnärsdrivna kulturhuset Köttinspektionen har etablerat sig som en viktig scen för dans, teater, konst och musik. Verksamheten i huset skulle kunna utvecklas ytterligare men då behövs ett beslut för byggnadens långsiktiga användande.

Tillgång till produktionslokaler som kan hyras till rimlig kostnad är viktigt för fristående professionella kulturskapare. För att nå en så bred publik som möjligt, behövs scener

med geografisk spridning, av olika storlekar till en rimlig kostnad, och utrustning för olika ändamål.

Det är också viktigt att stimulera återväxten inom scenkonstområdet genom ökade möjligheter till eget skapande och pedagogisk verksamhet.

Stöd och bidrag

Den finansiering av produktion och verksamhet som fristående scenkonstaktörer har att tillgå utgörs främst av offentligt stöd, försäljning av produktioner och biljettförsäljning. Uppsala kommuns bidrag inom scenkonstområdet ligger på en låg nivå i förhållande till kostnader för professionella produktioner.

Särskilda frågeställningar: scener

I följande avsnitt finns beskrivningar av specifika frågeställningar kring några scener och platser i Uppsala som är aktuella och där utredningen ser stor potential i möjliga lösningar.

Den Lilla Teatern

Den Lilla Teatern är en gästspelsscen som arrangerar scenkonstföreställningar för de allra yngsta barnen i samråd med kultur- idrotts- och fritidsförvaltningens verksamhetsområde Kultur och natur i skolan.

Den Lilla Teatern är en viktig barnteaterscen för de yngsta, både på skoltid och för familjer på den fria tiden. Programmet håller hög nivå och scenen är en förutsättning för att Kultur och natur i skolan ska kunna genomföra uppdraget att nå barn och unga i förskola och skola med scenkonst. Nuvarande medarbetare och initiativtagare till Den Lilla Teatern kommer inom ett par år ha uppnått pensionsålder och kommer då inte längre att kunna ansvara för scenen.

Den Lilla Teatern tillskrev kulturnämnden 2022 med en förfrågan om att ingå i ett Idéburet offentligt partnerskap, IOP, med huvudsyfte att fortsatt erbjuda barn i kommunen ett så brett professionellt kulturutbud som möjligt samt att skapa förutsättningar för ett tillgängligt kulturutbud även för barn på landsbygden. Syftet med förslaget var att säkerställa att föreningen tillsammans med kommunen hittar en långsiktig lösning med målet att scenen och uppdraget bibehålls.

Den Lilla Teatern erhåller verksamhetsbidrag från kulturnämnden om 1 600 tkr (2024). Kostnaden för inköp av föreställningar, både offentliga för förskola och skola samt ersättning för värdskap vid skolföreställningar uppgår till cirka 900 tkr och betalas av Kultur och natur i skolan. Totalt går alltså cirka 2 500 tkr av kulturnämndens medel idag till drift av Den Lilla Teatern.

Föreställningar för skola och förskola är kostnadsfria för Uppsala kommuns skolor. Helgföreställningarna kostar 110kr/biljett (samma pris för barn och vuxna) och intäkterna behålls av Den Lilla Teatern. Övriga intäkter för Den Lilla Teatern består främst av uthyrning av lokal för övriga kulturevenemang och varierar över åren. Den Lilla Teaterns sammanlagda intäkter från biljettförsäljning och lokaluthyrning uppgår till mellan 100 tkr och 200 tkr per år.

	2022	2023
<i>Föreställningar skola/förskola</i>	102	114
<i>Besökare</i>	4054	5923
<i>Offentliga föreställningar</i>	62	65
<i>Besökare</i>	3986	4618

Gottsunda Dans & Teater

Gottsunda Teater har i olika former varit en del av Gottsunda Centrum och Gottsundas kulturliv i över 40 år. Gottsunda Dans & Teater har drivits av den ideella föreningen Gottsunda teater sedan 1997 med inriktning på teater och dans för och av barn och unga, tillsammans med ett starkt socialt engagemang i lokalsamhället. En viktig del har varit att barn och unga ska få möta professionell scenkonst i huset samtidigt som de deltar i kursverksamhet. Föreningen har tidigare fått verksamhetsstöd samt stöd för sin pedagogiska verksamhet för barn och unga från kulturnämnden. Föreningen har under perioder haft en konstnärlig ledare och egen produktion, tillsammans med det pedagogiska arbetet främst riktat till barn och unga. De senaste åren har teatern drivits av verksamhetsledare med antingen administrativ, teknisk eller pedagogisk bakgrund och den egna produktionen av professionella föreställningar har minskat. Sedan 2022 ingår föreningen Gottsunda Dans & Teater i ett IOP med Uppsala kommun.

Den övergripande målsättningen med överenskommelsen är att stärka parternas arbete med att långsiktigt möjliggöra barns och ungas tillgång till kultur och eget skapande. En annan viktig beståndsdel i överenskommelsen är att tillgängliggöra scenen för olika aktörer inom scenkonstområdet.

Utifrån intervjuer med det fria kulturlivet, med föreningens tidigare verksamhetsledare (2023) samt genom statistik kring nyttjande av scenen och samtal med tjänstepersoner inom KIF är det tydligt att delar av IOP-överenskommelsen inte når de mål som var tänkt.

Ökad transparens för användning av scenen är ett huvudområde i IOP-överenskommelsen men just oklarheten av hur scenen och repetitionslokalerna bokas, vad som ingår i en bokning och till vilken kostnad framhålls som otydligt, i majoriteten av de intervjuer som gjorts med det fria kulturlivets aktörer.

De aktörer som nyttjat lokalerna är i hög grad nöjda med såväl bemötande som stöd kring handledningsmaterial, men finner det svårt att förstå planeringen och vilken framförhållning de behöver ha för att undersöka möjligheten till bokning. Utifrån den statistik som lämnats är beläggningsgraden för det fria kulturlivet låg såväl på dagtid som kvällar och helger. Värt att notera är att föreningens egen verksamhet, till största del pedagogisk, även tar lokalerna i anspråk. Om detta är ett hinder för övriga bokningar eller om bokningsförfrågningar är få framgår inte av underlagen. Tydligt är dock att urvalsprinciperna är otydliga och att målet att IOP- överenskommelsen skulle bidra till att Gottsunda kulturhus blir en mer levande plats under kvällar och helger genom tillgängliggörande av scenen för olika scenkonstaktörer inte uppfylls. En återkommande synpunkt är också huruvida platsen är anpassad för flertalet av gruppernas repertoar och målgrupper. Önskemål finns om tillgång till scener mer centralt i staden som kan nå en större publik. Gottsunda Dans & Teaters foajé och kringtytor är heller inte anpassade för föreställningar för en vuxen publik och de förväntningar som finns från en sådan.

Dock kan konstateras att de föreställningar som köpts in och arrangerats av Uppsala Riksteaterförening på kvällstid fungerat mycket bra och uppskattats av publiken i närområdet.

Gällande samarbetet kring gästspel av professionella scenkonstföreställningar för barn och unga på skoltid fungerar samarbetet i grunden väl. Svårigheter som uppkommer gäller framför allt avsaknaden av en tydlig planeringscykel (som bör tas fram av bägge parter). Även frågor kring huruvida föreningen har förtur till att boka scenen eller inte, behöver klargöras via uppdraget från styrgruppen för IOP.

Den pedagogiska verksamheten är viktig för Gottsunda Dans & Teater. Pedagogerna har lång erfarenhet av området och yrket. Kurserna har många sökande och att de är kostnadsfria gör att det finns en chans till likvärdighet för barn och unga. Den pedagogiska verksamheten har gott rykte, är välkänd i området och utgör en viktig del av att nå målpuppfyllelsen i överenskommelsen.

Inom överenskommelsen finns inte medel för att producera egna professionella scenkonstföreställningar, men föreningen söker kontinuerligt externa medel för att ändå kunna göra detta. Det påverkar också tillgången till scenen för övriga aktörer och för förvaltningens gästspel.

Ansatsen att utveckla communityteater⁵ riktar sig främst mot barn och unga och är tätt sammanflätad med den pedagogiska verksamheten.

Gottsunda kulturhus

Den framtida utvecklingen av Gottsunda kulturhus utreds separat och innehåller mer än scenkonst. Scenkonstutredningen ser att behovet av repetitionslokaler för professionell scenkonst, visst kontorsutrymme för fristående scenkonstaktörers administrativa behov, samt möjlighet till närverkstad för mindre tillverkning av scenografi skulle kunna rymmas i en utveckling av kulturhuset. Detta skulle bidra till ett mer levande kulturhus med fler yrkesverksamma vuxna under dagtid. Möjligheten till olika synergieffekter kan också förväntas uppstå när olika konstnärer möts på en gemensam plats. Utredningen föreslår att undersöka möjligheterna att skapa utrymme för detta i utredningen av utveckling av Gottsunda kulturhus för att bidra till ökad kreativitet och dynamik på platsen.

Sprakateatern

Sprakateatern är en scen belägen centralt, nära Vaksala torg. Teatern startades och drivs av teatergruppen Aros, som bedriver både pedagogisk verksamhet och konstnärlig verksamhet. De har tagit fram Sprakametoden, en metod där man som deltagare lär sig svenska via teater och kultur. Visionen är att scenen ska vara en gemensam plats där professionella och amatörer möts. Huset är ca 450 kvm stort och rymmer förutom en blackbox även två repetitionslokal, en mindre verkstad och syateljé samt administrativa lokaler så som konferensrum och kontor. Lokalerna går att hyra, med differentierad prissättning utifrån vilken slags förening, organisation eller enskild scenkonstaktör det är som hyr. Verksamhetsledaren ser att behovet av mindre scenlokaler, repetitionslokaler och kontorslokaler är stort utifrån stor efterfrågan och hög beläggning. I nuläget kan Spraka erbjuda lokaler och befintlig teknik, men inte teknisk personal eller arrangörskap. Sprakateatern drivs i samarbete med studieförbundet Bilda. Från Uppsala kommun får Sprakateatern verksamhetsbidrag till barns och ungas fria tid för sin pedagogiska

⁵ Communityteater är en teaterform som utgår från en specifik grupps egna levnadsvillkor, berättelser och erfarenheter. Ofta har communityteater som syfte att ge röst åt dem som saknat röst, att återerövra bortträngda historiska erfarenheter i en synliggörande estetik.

verksamhet SPRAK, vilket delvis täcker hyreskostnader för denna. I övrigt har de inga kommunala bidrag för hyreskostnader.

Analys, slutsatser och bedömningar

Teater

I de intervjuer som gjorts med aktörer inom teaterområdet konstateras att de frågor som majoriteten lyfter som behov rör ekonomi och då främst storlek på stöd. Stöden har inte höjts i paritet med ökade kostnader. Detta begränsar möjligheterna till genomförande av produktioner och projekt. En annan svårighet är att beslut om stöd för kommande verksamhetsår fattas sent och påverkar möjligheterna till långsiktig planering.

Majoriteten av grupperna uppger att den huvudsakliga finansieringen är just verksamhets- eller projektstöd från Uppsala kommun. Det är få aktörer som har regionala eller statliga stöd.

Andra gemensamma områden som kommit fram i intervjuerna är information om och tillgång till lokaler, kanaler för marknadsföring och önskan om tydlighet för kontakten med kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. Den sistnämnda frågan gäller både information om stöd och bidrag men också möjligheten att diskutera utvecklingsfrågor för den egna gruppen. Region Uppsalas nätverk för kulturaktörer lyfts som ett fungerande sammanhang där aktörerna får en gemensam plats att mötas och dela erfarenheter, diskutera frågor som rör området men som också ger möjlighet till fortbildning.

De flesta aktörer har ingen fast scen vilket gör behovet av lokaler som kan användas av många stort. För att kunna utveckla produktionerna är det också önskvärt med lokaler som kan nyttjas utan krav på att plocka undan rekvisita, dekor med mera efter varje repetitionstillfälle. Bedömningen är att flertalet aktörer önskar repetitionsperioder om två till fyra veckor per år och inte är i behov av helt egna lokaler. Gällande teknisk utrustning äger ett flertal enklare utrustning och grupperna samarbetar också genom att låna utrustning av varandra. För tillverkning av dekor, kostym och rekvisita saknas såväl ekonomiska medel för att anlita till exempel scenografer, men även lokaler som lämpar sig för tillverkning. Flera aktörer lyfter att det vore önskvärt med tillgång till sådana lokaler men också möjlighet att hyra eller låna material från Uppsala stadsteater.

För de aktörer som riktar sig mot barn och unga lyfts svårigheten att nå ut med föreställningarna utifrån förändringar kring inköp av skolföreställningar samt att det finns få arrangörer inom kommunen som köper in föreställningar riktade mot barn och unga för kvällar och helger.

En annan viktig fråga är kompetensförsörjning. Behovet är starkast inom det tekniska området, där det framför allt är föreställningstekniker som är både svårt och dyrt för de fria grupperna att rekrytera. Detta är inte unikt för Uppsala, utan kartläggningar visar att efter pandemin har ljus-, ljud- och scentekniker blivit en bristkompetens. Utredningen ser behov av både längre och kortare satsningar inom området. Samtal har inletts med Region Uppsala kring möjligheterna för Region Uppsalas folkhögskola att starta en yrkesutbildning inom just föreställningsteknik. Möjligheter för praktikplatser bör finnas på stadens scener och utbildningen bör tas fram i nära samarbete med dessa. Vid utformandet av en sådan utbildning bör också den turnerande aspekten lyftas, då förutsättningarna är helt annorlunda för turnerande tekniker.

Övriga behov av kompetensförsörjning handlar framför allt om producentskap och inbegriper såväl stöd i att hitta vägar till finansiering, produktionsplanering, marknadsföring, samarbetsavtal med mera.

Vidare lyfter teateraktörerna svårigheterna med att förstå vart man ska vända sig inom KIF med scenkonstfrågor. Man efterlyser också tydlighet och transparens gällande nya riktlinjer som införs, samtal utifrån stödhandläggning samt ett bollplank kring kommande utvecklingsfrågor.

Dans

Aktörerna inom dansområdet ger en mycket samstämmig bild av utmaningarna i Uppsala. När det gäller lokalsituationen understryks att övriga konstformer har en grundinfrastruktur med dedikerade institutioner och platser med förståelse för olika konstarters specifika förutsättningar. Dansaktörerna upplever sig vara hemlösa då ingen befintlig institution har ett uppdrag kring dans. Likaså är tillgången till fungerande lokaler, både scener och produktionslokaler, för dans, bristfällig. När det gäller produktionslokaler lyfts att även om tillgången är förhållandevis god när det gäller bokning per timme så finns behovet att kunna hyra för längre sammanhållna repetitionsperioder, bland annat för att kunna jobba med scenografi på ett tids- och kostnadseffektivt sätt. Bristen på en kontinuerlig plats vikt för dans påverkar också möjligheterna till att arbeta med publikutveckling och att bygga upp en långsiktig relation med publiken.

För att lösa lokalfrågan och skapa en plats dedikerad för dans har initiativ tagits inom det fria fältet till att skapa en dansplattform i samarbete med kommun och region efter liknande modell som gjorts på flera andra platser i Sverige. Utgångspunkt för plattformen är att använda redan befintliga lokaler som är anpassade för dans. Detta är i linje med Region Uppsalas kulturplan där den regionala förvaltningen har i uppdrag att undersöka möjligheten att etablera en nod för samtida dans och cirkus i länet. Insatsen ska också stärka strukturer för återväxt, produktion och stabilitet för dansen, i samverkan med olika aktörer.

En annan fråga som flertalet aktörer lyfter är utmaningar kring marknadsföring. Det är svårt och kostsamt att nå ut till publiken och de enskilda aktörerna har brist på både tid och djupare kunskap om marknadsföring. Önskemål som lyfts är möjlighet att få större tillgång till olika yrkeskategorier som producenter, agenter och distributörer. Att till exempel kunna köpa producenttjänster per timme och ha förbättrad tillgång till tekniker vid föreställningar beskrivs som mycket attraktivt. Vad gäller utrustning så finns behov av tillgång till mobilt dansgolv som kan användas i lokaler som inte fullt ut är anpassade för dans. En sådan åtgärd ökar också möjligheten att verka på olika platser över hela kommunen.

Gällande befintliga lokaler så framhålls att Gottsunda Dans & Teater fungerar bra som scenlokal för dans men att det är otydligt vad som ingår vid bokning av scenen och hur uppdraget i IOP kring dans ska tolkas. Likaså är det svårt att få boka med god framförhållning. Lokalen och läget är ej heller optimalt för dansföreställningar för vuxen publik. Uppsala Konsert & Kongress sal B är attraktiv för dansföreställningar men kostnaden för att hyra sal och tekniker är mycket hög och är inte möjlig att bära för dansaktörerna i Uppsala. Den tekniska utrustningen är heller inte anpassad för dans fullt ut utan tillfälliga kostsamma tekniklösningar behöver hyras in vid gästspel. UKK upplevs även ha tagit avstånd från dansen genom att alla tidigare samarbeten med dansaktörer baserade i Uppsala har avslutats. Undantag finns dock, till exempel samarbetet med Uppsala Loves HipHop kring Jam & Juice Festival. Uppsala stadsteater fungerar bra som scen för dans men är inte tillgänglig för samarbeten eller bokning under spelåret,

däremot på försommaren då till exempel dansskolor hyr in sig för sina avslutningsföreställningar. Reginateatern har en mycket begränsad funktion som scen för dans.

De internationella dansresidens som äger rum på Köttinspektionen och den internationella performancefestivalen Revolve som arrangeras i samarbete mellan Uppsala konstmuseum och Köttinspektionen Dans uppfattas som värdefulla för dansfältet nationellt, och för Uppsala. Platsen, med en unik karaktär, ger utrymme för produktioner i utvecklingsfas och ett sammanhang som bidrar till konstnärlig utveckling och fördjupning. Köttinspektionen Dans uttrycker dock en viss oro över osäkerheten kring om Köttinspektionen som lokal ska få finnas kvar och utvecklas för kulturverksamhet.

Avsaknaden av en fungerande infrastruktur har lett till att det professionella dansfältet i Uppsala blivit ganska begränsat trots att intresse finns hos dansaktörer som vill bo och verka här.

Utredningen konstaterar att Uppsala kommun behöver bedriva ett fokuserat arbete med att stärka konstområdet dans i samarbete med det fria fältet och andra offentliga aktörer i regionen för att leva upp till målsättningarna i det kulturpolitiska programmet.

I Dansplan Sverige⁶ konstateras två fokusområden för att stärka det lokala dansfältet i vilka utredningen instämmer i: tillgången på gemensamma lokaler anpassade för danskonstens särskilda behov och en förstärkt finansiering till den fria professionella dansen. Att dansare och koreografer får förutsättningar att verka lokalt medför bland annat att det byggs nära relationer till publik och lokala arrangörer. Att kunna driva kontinuerlig verksamhet i fasta lokaler och strukturerad administration möjliggör också en långsiktig och kostnadseffektiv planering av verksamheten. Höjda anslag till den fria professionella dansen i form av fleråriga verksamhetsbidrag är nödvändig för att verksamheterna ska kunna vara hållbara. Projektbidrag är viktiga för att stimulera innovation och nya konstnärskap. Det är också viktigt att hitta och skapa finansieringsstrukturer som stärker mellanledet, det vill säga producenter, agenter, och distributörer. Detta ökar spridningen av produktioner och därmed inkomstmöjligheterna.

Bedömningen från det professionella dansfältet i Uppsala är att infrastrukturen i regionen är i starkt behov av ökade insatser och att högsta prioritet är en plattform som är anpassad och öronmärkt för den professionella dansens behov. En egen plats för dansen bedöms som viktig för att såväl publik som utövare ska få en tydlig och självklar plats att vända sig till. Plattformen kan fungera både för produktion, som mötespunkt för utövare och möjliggöra ökad samverkan, daglig och regelbunden träning och residens. Önskemålet är även att den på sikt även kan utvecklas med en mindre scen. Den kan också ge ett ökat utbud av föreställningar och möjlighet att utveckla ett fokuserat publikarbete. En sådan satsning kan även antas öka Uppsalas attraktivitet för dansfältet och stimulera till inflyttning av dansaktörer som vill bo och verka i Uppsalaområdet.

En fördjupad utredning behövs för att undersöka förutsättningarna för den samtida cirkusen; en sådan föreslås genomföras tillsammans med Region Uppsala i syfte att kartlägga aktörer och infrastruktur för konstformen i kommunen och regionen.

⁶ Skrivelse Dansplan Sverige, Danscentrum Sverige, Dansnät Sverige och Riksteatern, 2021

Förhoppningen är också att möjliggöra samarbeten mellan konstformerna dans och cirkus.

Även arrangörsledet behöver stärkas för att publiken kontinuerligt ska kunna ta del av dans och cirkus. Det gäller både ökade medel för inköp hos befintliga arrangörer men också möjligheten att stödja fristående arrangörer. Att stärka arrangörsnätverk på både lokal, regional och nationell nivå bidrar till ett arrangörsbyggande som är av essentiell betydelse för en stärkt infrastruktur inom dansområdet.

Ur utredningens perspektiv är det mycket problematiskt att UKK inte längre har i uppdrag att vara en plats för dans, och ta emot större dansgästspel. Både det centrala läget, husets arkitektur och utformning, dess publikkapacitet och möjligheter till marknadsföring gör UKK till den bäst lämpade platsen och scenen för större dansgästspel i Uppsala.

Scenkonst för barn och unga

Det utbud av scenkonst som erbjuds under skoltid är både kostnadsfritt och obegränsat. Detta ger stor valfrihet för den enskilda skolan, men får konsekvensen att vissa skolor tar del av många fler professionella scenkonstprogram än andra. De två olika strukturerna (utbud finansierat av kommunala medel samt utbud finansierat via statliga bidraget Skapande skola) gör också att skolans tillgång till scenkonst, ur ett helhetsperspektiv, är svår att följa upp då data måste hämtas från olika källor. De olika reglerna för de olika strukturerna är svåra för skolorna att förstå.

För de lokala scenkonstaktörerna har övergången från arrangörsstöd till inköpskriterier inneburit att vissa aktörer fått färre speltillfällen inom Uppsala kommun. För skolorna har övergången inneburit att det finns ett större utbud att ta del av och att referensgrupper bestående av pedagoger har större inflytande över val av program. Ambitionen att garantera att alla barn får ta del av professionella kulturupplevelser på skoltid uppfylls dock inte i dagens system.

Parallellt med arbetet i scenkonstutredningen har därför verksamhetsområdet Kultur och natur i skolan tagit fram en modell för ett basutbud som inom befintlig budgetram innebär att alla barn och unga inom grundskolan garanteras möjlighet att ta del av en scenkonstupplevelse per läsår en gång per stadium.

Basutbudet är inspirerat av "kulturgarantin" som är vanlig i många kommuner. Poängen med ett sådant system är att kulturarrangemang inom olika konstarter riktas till särskilda årskurser och platser reserveras för att garantera att alla elever i en årskurs kan ta del av minst ett arrangemang. Grundskolan som målgrupp för ett basutbud utgår främst från att det är den skolform som omfattas av skolplikt.

Uppsala kommuns basutbud planeras att införas läsåret 2024/2025 och ett kännetecken är att det finns en stor valfrihet bland konstformer och teman. Inom basutbudet erbjuds professionella scenkonstföreställningar särskilt riktade till årskurserna 1, 4 och 9. Övriga årskurser kommer främst erbjudas kulturprogram inom andra konstformer. Årskurserna för scenkonst har valts ut utifrån vilka målgrupper de lokala scenkonstaktörerna i nuläget riktar sig till, samt vilka årskurser det övriga kulturutbudet riktar sig till. Det har även stämts av med grundskolans önskemål. Mängden scenkonstföreställningar som köps in kommer inte att påverkas. För förskola och gymnasium kommer strukturen för inköp av scenkonst att vara som tidigare, där inköp görs en gång per termin. Förutom inköp av gästspel enligt inköpskriterierna kommer Uppsala stadsteater i och med samarbetsavtalet med

kulturnämnden vara en part i basutbudet. Där finns god kapacitet för att ta emot många elever.

Genom processen att ta fram ett basutbud har samarbetet mellan KIF och utbildningsförvaltningen stärkts och utvecklats, där det gemensamma målet är att tillgodose barn och ungas rätt till likvärdig tillgång till kultur, med hänsyn till skolornas förutsättningar.

För att säkra ett basutbud för skolan krävs ett närmare samarbete mellan förvaltningen och de olika scenerna då efterfrågan på scener kommer att bli större och särskilda samarbetsavtal kan behövas.

Uppsala som Sveriges fjärde största stad, saknar en dedikerad scenkonstplats för barn och unga som finns i många andra städer. Några exempel är Backa Teater i Göteborg, Kulturhuset Skärholmen i Stockholm, Ung Scen Öst i Linköping och Ung scen norr i Luleå.

Den organisatoriska uppdelningen i kommunen mellan scenkonst för barn och unga på skoltid samt på fritid är inte unikt för just scenkonstområdet. Kulturutbudet för barn och unga i sin helhet saknar en samordning i kommunen vilket gör det svårt att ta ett helhetsgrepp kring satsningar och prioriteringar inom området. Bristen på samordning kan även leda till felprioriteringar och missade synergieffekter.

Utredningen ser att det vore gynnsamt med samverkan mellan utbud på skoltid och utbud på den fria tiden riktat mot barn och unga. Möjligheter till synergieffekter finns där till exempel scenkonstföreställningar på skoltid även skulle kunna ges som offentliga föreställningar på helger och därmed generera lägre kostnader totalt.

Utredningen ser också möjlighet att utveckla bibliotek och kulturhus som spelplatser för lokalt baserade fria grupper, där grupperna kan turnera och möta barnfamiljer i sin närmiljö. En sådan satsning kräver finansiering och samordning.

En genomlysning av barnkulturområdet inom Uppsala kommun är nödvändig för att undersöka framtida samverkan i syfte att använda befintliga resurser mer effektivt.

Infrastruktur

Lokaler

Kartläggningen visar att det saknas en samlad presentation av vilka lokaler anpassade för teater och dans som finns att tillgå i Uppsala kommun, hur de bokas, vad som ingår i form av värdskap och marknadsföring och vad lokalen kostar.

Kommunens arbete med att föra in fler lokaler i det centrala bokningssystemet, som ursprungligen är anpassat för idrottslokaler och idrottsföreningar, har till viss del blivit kontraproduktivt. Lokaler, som tidigare kunnat nyttjas till låg, eller i vissa fall helt utan kostnad, av fristående kulturaktörer har sedan de förts in i bokningssystemet prissatts på ett sätt som fördyrat användningen av lokalerna markant. Detta har medfört att kulturaktörer behövt avstå från att nyttja lokalen då deras ekonomi inte rymt denna nya kostnad. En viktig faktor i detta är uppdelningen på olika kategorier i avgiftsmodellen som ursprungligen är anpassad för uthyrning till idrottsföreningar. I och med att flertalet kulturaktörer är egna företagare så hänvisas de till den högsta uthyrningstaxan. En anpassning av detta är angeläget.

Det sammantagna resultatet av dessa faktorer: låg transparens kring vilka lokaler som är möjliga att få tillgång till, vad som ingår vid nyttjande, låg kännedom om kommunens samlade utbud av lokaler anpassade för dans samt ett prissättningssystem som ej är konsekvent eller anpassats för målgruppen, blir att de lokaler kommunen investerat i inte utnyttjas i så hög grad som de skulle kunna göras, utifrån de behov som finns.

Utredningen ser att behoven som lyfts av de fria kulturaktörerna inom teaterområdet kring såväl repetitionsplatser som föreställningsplatser, kan fyllas till hög grad genom att repetitionslokaler utvecklas i Gottsunda kulturhus, samt att föreställningar kan spelas på Reginateatern, om det bereds plats till en rimlig kostnad.

Stöd och bidrag

När det gäller Uppsala kommuns bidrag inom scenkonstområdet konstaterar aktörerna att nivåerna på stöden är låga i förhållande till ökade kostnader för professionella produktioner och att det påverkar vilken typ av verk som är möjliga att åstadkomma. Övriga intäkter kommer främst från biljettförsäljning och försäljning av föreställningar men är relativt låga i förhållande till produktionsutgifterna. Annan finansiering är svår och tidskrävande att hitta. I jämförelse med de förutsättningar som råder för konstnärlig produktion inom institutioner kan man dra slutsatsen att i princip inga produktioner skulle kunna produceras inom den budgetram fristående aktörer har att tillgå i Uppsala. Det fria fältet lägger ned ett mycket stort antal timmar ideellt arbete och tvingas hålla nere ambitionsnivån. Från invånarperspektiv så blir utväxlingen per skattekrona hög.

Utifrån ökade kostnader för scenkonstproduktioner och för att ge möjlighet till konstnärlig utveckling konstateras ett behov av ökade bidragsnivåer i befintliga bidragsformer.

För kommunens del är det också viktigt att ge akt på sambandet mellan ökade taxor för hyra av kommunala lokaler och behovet av ökade bidrag för att täcka dessa kostnader. Likaså sambandet mellan inköpsbudgeten för scenkonst för förskola och skola och intäktsmöjligheter för försäljning av produktioner.

Sakkunniga

Inom flera kommuner arbetar man med referensgrupper eller sakkunniga i bidragsprocesser. En referensgrupp består vanligen av personer med erfarenhet och kompetens inom olika konstområden som ger råd till förvaltningen när ansökningar om stöd till konstnärlig produktion bedöms. Inom Uppsala kommun används detta främst inför stipendier. Även Region Uppsala tillsätter referensgrupper gällande stipendier och konstnärligt utvecklingsstöd. Inom den kommunala bedömningen av verksamhetsbidrag och projektbidrag till professionellt verksamma kulturaktörer finns dock ingen extern sakkunniggrupp. Utredningen förordar att en sådan införs, då bedömningarna kan bli mer kvalificerade samt att en utomstående blick tillför nya insikter och erfarenheter. Dessutom blir de enskilda handläggarnas eventuella risk för utsatthet och jäv mindre. Utredningen förordar att referensgrupper eller sakkunniga utses, främst till verksamhetsbidragen. Då antalet fria scenkonstgrupper inom framför allt teater och dans är relativt få i Uppsala finns också möjligheten att i stället för årliga referensgrupper anlita sakkunniga till en helhetsbedömning vartannat eller vart tredje år. Viktigt för båda alternativen är att den extra kostnad som det innebär att inrätta sakkunniggrupper inte påverkar de redan ansträngda medlen för konstnärlig produktion.

Fröpengar

Fröpengar är ofta benämningen på mindre kulturbidrag riktade mot unga som vill arrangera kulturarrangemang för publik, utan att ha en förening eller större verksamhet bakom sig. Fördelen med dessa bidrag är att ansökningstiderna ofta är betydligt kortare än för ordinarie bidrag samt att kraven på att vara just en förening eller liknande inte finns. Ofta finns kontaktpersoner kopplade till bidraget som kan bistå med hjälp att boka lokal, betala ut gager till medverkande med mera.

I Uppsala kommun finns en liknande modell genom bidraget Respons som riktar sig till unga mellan 10 och 25 år och söks via särskilda Respons-coacher knuta till olika kommunalar.

Utredningen ser att ett liknande upplägg, som även riktar sig till vuxna professionellt verksamma inom scenkonstområdet, skulle kunna främja mer temporära constellationer och skapa fler scenkonstevenemang. Ett sådant mindre bidrag skulle också kunna uppmuntra nya aktörer att prova idéer och samarbeten. Detta kan antas vara särskilt intressant för nyinflyttade scenkonstnärer men också för till exempel nytexaminerade från de konstnärliga högskolorna. Ett sådant bidrag kan kompletteras med tillgång till kontaktperson inom förvaltningen som kan vara till stöd gällande möjligheter till lokaler, matchning mot andra konstnärer eller sammanhang i kommunen.

Särskilda frågeställningar: scener

Den Lilla Teatern

Utredningen ser stora vinster med att säkra platsen Den Lilla Teatern för att kunna uppfylla uppdraget att erbjuda likvärdig kultur för barn och unga på skoltid, framför allt för de yngre eleverna i förskola och till viss del lågstadium. Det är en centralt belägen, lagom intim och välkänd plats som kan drivas kostnadseffektivt. Utredningen ser också möjlighet till en utveckling av det starka varumärket och att barnteaterscenen i Uppsala kan utvecklas med Den Lilla Teatern som en stark part.

Då merparten av finansieringen av verksamheten redan idag kommer från Uppsala kommun förordas att scenen på sikt uppgår i kommunal regi. På detta sätt säkras scenens fortlevnad och förvaltningens tillgång till scenen för programläggning.

Gottsunda Dans & Teater

Utredningen ser ett behov av att verksamheten på scenen Gottsunda Dans & Teater (GDT) vitaliseras och utvecklas. Utredningens bedömning är att GDT:s ursprungliga verksamhetsidé - att verksamheten som drivs i huset ska utgå från närsamhället och bidra till ett möte mellan professionell scenkonst och amatörverksamhet för barn och unga - fortfarande är mycket intressant. Verksamhetsidén behöver hitta nya former, både för att möjliggöra ökad konstnärlig kvalitet och utveckling, men också för att bedrivas kostnadseffektivt och öka användningen av lokalerna.

Det nuvarande idéburna offentliga partnerskapet fyller inte de syften som finns i överenskommelsen gällande drift och tydlighet för stadens fria grupper. Den pedagogiska verksamheten fungerar väl och når de syften som beskrivs i överenskommelsen. Samarbetet med KIF gällande skolföreställningar på scenen fungerar till viss del, men kräver tydliga ramar från styrgruppen för att kunna utvecklas och användas, bland annat då det kommande basutbudet kommer att kräva längre framförhållning och ett ökat användande av scenen. Det är angeläget att samarbetet med KIF tydliggörs.

Utifrån Gottsundas demografi med en större andel barn och unga än genomsnittet i kommunen och att det är en växande stadsdel kommer det att finnas ett större behov av scener för teater, dans och musik i stadsdelen inom den kommande tioårsperioden. Den planerade spårvägens sträckning förbi Gottsunda centrum kommer också underlätta för fler invånare och besökare att ta sig till stadsdelen.

Utredningen ser att det finns utvecklingsmöjligheter att använda GDT som en tydlig scenkonstplats för barn och unga och förordar att platsproducerade produktioner ges utrymme på scenen för att få en starkare grund att stå på, som ett mer levande hus där professionella konstnärer tar en större plats bredvid den framgångsrika pedagogiska verksamheten. Utredningen förordar två produktioner per spelår enligt följande: en årligen platsproducerad teaterföreställning för barn och unga som produceras i ett samarbetsavtal med antingen en institution eller fria kulturlivet. Ensemblen repeterar på plats och använder sig av referensgrupper bestående av barn och unga från den pedagogiska verksamheten eller/och från närområdet.

Ett årligen återkommande sökbart dansresidens, gärna i samarbete med Region Uppsala, som resulterar i en föreställning för barn och/eller unga, skulle kunna fylla samma funktion som den tidigare egna dansensemblen gjort på GDT. På så sätt skulle professionell dansverksamhet för barn och unga kunna finnas i huset och bidra till ett ökat lokalt förankrat föreställningsutbud.

En satsning för att utvidga den pedagogiska verksamheten för barn och unga inom scenkonst är intressant då dagens verksamhet håller en mycket god kvalitet och det finns en stor efterfrågan på fler kursplatser.

Utredningen ser att nuvarande IOP (utgår 31 december 2025 med en uppsägningstid om 9 månader) inte bör förnyas vad gäller driften. Utredningen föreslår att uppdraget antingen revideras inför kommande period med en överenskommelse gällande den pedagogiska verksamheten, eller att en annan samarbetsform etableras för detta i dialog med Föreningen Gottsunda Teater. Föreningens pedagogiska verksamhet har en stark plats på scenen och en stor relevans i området, och bör värnas och utvecklas. Den utgör också ett tryggt rum för skapande där barn och unga kan utveckla såväl sin kreativitet som sin egen röst och bygga självförtroende inför kommande ungdoms- och vuxenliv. Verksamheten har ett nära samarbete med skolorna i området. Kurserna inom dans och teater är attraktiva och bör kunna få nå fler. Viktigt är att man inte tappar den närhet och relation till deltagarna som är en bidragande faktor till att verksamheten blivit så lyckad. Det finns ett ekosystem där tidigare deltagare fortfarande engagerar sig i verksamheten och agerar förebilder för de yngre deltagarna.

Utredningen föreslår att förvaltningen under kvarvarande IOP-period utreder en alternativ driftsform för lokalerna i dialog med föreningen med syfte att skapa en tydlig scen för barn och unga, där platsproducerade produktioner inom dans och teater tas fram och där närheten till de barn och ungdomsgrupper som har sin hemvist på teatern tas tillvara. Externa konstnärliga team och frilansande aktörer anlitas för en varierande dynamik och hög konstnärlig kvalitet. När helgföreställningar kombineras med skolföreställningar i längre spelperioder blir produktionen mer resurseffektiv och kan nå många fler.

Det finns en inneboende möjlighet inom området scenkonst för barn och unga att utveckla scenkonstuttrycket, både genom djärva, inte sällan nyskrivna berättelser, men också kring formspråk och influenser av andra konstformer. Till skillnad från andra dedikerade scener för barn och unga scener, som ofta har en

institutionsteater som huvudman, vore det intressant att i Uppsala finna alternativa lösningar för att ytterligare bredda den konstnärliga inriktningen, och samtidigt ta tillvara institutionens kapacitet och styrkor.

Den tidigare grundidén med Gottsunda Dans & Teater, där närheten till målgruppen skapade möten mellan professionella och amatörer, där barns perspektiv blev en viktig del i framtagandet av produktioner och där scenen nyttjades som en tydlig plats för såväl områdets invånare som skolorna, skulle på så sätt tas tillvara och ge möjlighet till en levande scen och en profilerad satsning på barnkulturområdet.

Idéer från det fria fältet, främst inom teaterområdet, har presenterats för utredningen kring att undersöka möjliga samarbeten mellan det fria fältet, kommun, region, Uppsala stadsteater och Uppsala universitet för produktion av högkvalitativ scenkonst kopplad till forskning. Sådana projekt skulle kunna ha målgruppen barn och unga – både på fast scen som till exempel GDT, som turnerande klassrumsproduktioner i hela kommunen/regionen och eventuellt också som platsspecifika produktioner utifrån landsbygdernas förutsättningar. Utredningen ser detta som mycket intressant att undersöka vidare, gärna i form av ett pilotprojekt. Denna typ av kulturprocess skulle också kopplas till ansökan om kulturhuvudstad 2029.

Vid en utveckling enligt utredningens förslag bör de gästspel för förskola och skola som köps in av kommunen främst vara inom genrer som kompletterar det utbud som kommer utgöras av de platsproducerade föreställningarna.

Då det saknas högre konstnärliga utbildningar inom scenkonst i Uppsala och tröskeln att söka sig till sådana kan vara stort, behöver alternativa vägar skapas, bland annat för att bredda mångfalden inom branschen. Utredningen ser att det finns ett glapp i fortsatta utbildningsmöjligheter i Uppsala för unga som vill gå vidare från teaterkurser på den fria tiden till högre scenkonstutbildningar. De unga vuxna, som inte deltagit i kulturskolornas dramaundervisning eller andra liknande kurser, men som ändå har ett starkt intresse för skådespeleri, har inte heller någon självklar plats att söka sig till. Utredningen ser med intresse på den skådespelarutbildning som startar i Stockholm under hösten 2024 i samarbete mellan Balettakademin, Unga Klara och Kulturhuset Stadsteatern Husby. Utbildningen syftar till att fånga upp dessa unga vuxna för att inspirera till en fortsatt väg inom scenkonsten. Att samverka mellan olika professionella scenkonstinstitutioner och med ett utbildningssäte borgar för en gedigen utbildning som arbetats fram i nära samråd med den tänkta målgruppen och där pedagogerna består av yrkesverksamma skådespelare och regissörer. Utredningen ser att ett liknande upplägg kan fylla en viktig funktion i Uppsala och ge effekter på såväl stadens scenkonst som nationellt genom att bredda underlaget av de kommande scenkonstnärerna. Gottsunda och Gottsunda Dans & Teater vore en mycket lämplig plats att förlägga en sådan utbildning till.

Sprakateatern

Sprakateatern fyller en viktig funktion som lockar såväl semiprofessionella som professionella, både lokalt, nationellt och i viss mån även internationellt. Tillsammans med det pedagogiska arbetet har Sprakateatern på kort tid tagit en särskild plats i centrala staden. Om föreningen vill fortsätta att driva verksamheten uppstår troligtvis behov av en ny lokal inom ett par år på grund av föreningens nuvarande rivningskontrakt. En analys bör då göras av vilka behov denna typ av scen kan fylla i Uppsala beroende på övriga förändringar utifrån utredningens förslag.

Rekommendationer och förslag

I det följande beskrivs utredningens rekommendationer och förslag.

Förbättra infrastrukturen för scenkonst

Dansområdet bör prioriteras för att stärka infrastrukturen vad gäller tillgången till produktionsplatser och scener samt finansiering. Förslaget är att skapa förutsättningar för att successivt utveckla produktionsplattform och scen för samtida dans med möjlighet att inkludera cirkus genom att:

- Fortsätta samarbetet kring att utveckla och samfinansiera en konstnärsdriven produktions- och presentationsplattform för den professionella samtida dansen i Uppsala med Region Uppsala och fria fältet
- Utgå från samnyttjande av befintliga kommunala lokaler i Boländerna och undersök möjligheterna att utveckla en mindre presentationsplats (ca 100 publikplatser) i anslutning
- Undersök möjligheterna att stärka mellanledet genom t ex producenttjänster
- Undersök möjligheterna att stärka arrangörsledet genom riktade bidrag och lokala nätverk
- Undersök möjligheterna att skapa central resurs kring dansområdets gemensamma behov av tekniker och utrustning, t ex mobil dansmatta
- Undersök möjligheterna att kunna erbjuda daglig träning/kontinuerlig träning för professionella dansare
- Kartlägg den professionella samtida cirkusens behov i kommunen tillsammans med Region Uppsala
- Prioritera ekonomiska satsningar på dansområdet den kommande treårsperioden parallellt med ansökningar om utvecklingsmedel från andra finansörer, till exempel Statens kulturråd
- Se över gränsdragningen mellan kulturnämnden och idrotts- och fritidsnämnden vad gäller ansvaret för sceniskt utövande och motions- och idrottsutövande inom dans- och cirkusområdet och se om det går att hitta synergier och möjlighet till samnyttjande av lokaler.

Öka användningen av befintliga lokaler

Utveckla befintliga produktionslokaler och scener i Uppsala för att öka användningen av dessa anpassat för olika målgrupper samt se över möjligheterna till ökat samnyttjande för resurseffektivare användning av kommunala lokaler genom att:

- Undersöka möjligheten att utveckla fler produktionslokaler för teater och dans i Gottsunda kulturhus i anslutning till GDT inom utredningsarbetet för Gottsunda kulturhus 2029
- Undersöka möjligheten att bättre anpassa GDT:s lokaler med utgångspunkt från förslag i tidigare utredning (KTN-2018-0256-2)
- Undersöka hur GDT:s scen behöver anpassas för att fungera för cirkus
- Undersöka i samband med lokalutredning om det är möjligt att anpassa Reginateaterns scen så att den kan fungera för fler typer av gästspel inom dansområdet
- Fortsätta utreda möjligheten att utöka verksamheten i Köttinspektionen i befintliga lokaler enligt uppdrag i LFP
- Säkerställ utbudet av nationella och internationella dansgästspel för vuxna i Uppsala genom uppdrag till UKK.

- Undersök möjligheterna att anpassa B-salen på UKK för dans för mer kostnadseffektiva lösningar vid gästspel
- Undersök möjligheten att bygga ett permanent tak över amfiteatern i Källparken enligt tidigare framtagna ritningar för att öka användningsmöjligheterna av scenen.
- Se över taxor och avgifter för kommunens bokningsbara lokaler som fungerar för scenkonst så att de är rimliga för fristående kulturaktörer oavsett organisationsform.
- Beakta både teaterns och dansens behov och förutsättningar i samband med hanteringen av uppdragen i M&B 2024:
 - Uppdrag 10: öka samnyttjandet av kommunens lokaler och anläggningar och tillgängliggör lokaler för andra verksamheter när de inte nyttjas
 - Uppdrag 31: kartlägg och utred hur kommunen tillhandahåller och finansierar lokaler för olika delar av föreningslivet

Utveckla kompetensförsörjningen

För att ge fler möjlighet att vara professionellt verksam inom scenkonstområdet och bredda rekryteringsbasen samt stärka tillgången till tekniker och producenter föreslås att:

- Fortsätta samtalen med Region Uppsala avseende möjligheter för Region Uppsalas Folkhögskola att starta en yrkesutbildning inom föreställningsteknik med praktikplatser på Uppsalas kulturinstitutioner.
- Ge Reginateatern i uppdrag att undersöka möjligheterna och intresset för att arrangera utbildning kring grundläggande färdigheter i föreställningsteknik för fria grupper.
- Ge Reginateatern, Uppsala stadsteater och Uppsala Konsert & Kongress i uppdrag att undersöka möjligheterna att bistå med producenttjänster på timbasis mot ersättning.
- Undersöka möjligheter att anordna en utbildning i skådespeleri för unga vuxna i Gottsunda på Gottsunda Dans & Teater i samarbete med professionella institutioner och lärosäten för att stärka och utöka rekryteringsbasen för scenkonsthögskolorna.

Öka utbudet av professionell teater, dans och cirkus

För att tillgodose att en mångfald av uttryck, genrer och inriktningar har en plats i Scenkonstuppsala med fokus på såväl långsiktighet och stabilitet som utrymme för temporära satsningar samt med särskilt beaktande av barns och ungas rätt till professionell scenkonst föreslås att:

- Förläng ej nuvarande IOP med Gottsunda Dans & Teater efter 2025 gällande drift av scenen. Fortsätt samarbetet kring den pedagogiska verksamheten, antingen genom en revidering av IOP eller genom att hitta en annan samarbetsform.
- Utred under kvarvarande IOP-period en alternativ driftsform för GDT med syfte att skapa en tydlig scen för barn och unga.
- Undersök möjliga samarbeten med aktörer inom teaterområdet för att på GDT producera en föreställning per år för målgruppen barn och unga.
- Skapa struktur för dansresidens på GDT med syftet att producera en föreställning per år för målgruppen barn och unga.
- Utveckla den pedagogiska verksamheten på GDT för barn och unga utifrån ökad efterfrågan.

- Programlägg scenkonstföreställningar för barn och unga under skoltid på GDT för att kunna erbjuda ett scenkonstutbud för förskolor och skolor i de södra kommundelarna.
- Undersök förutsättningarna vidare för att skapa en produktionsplattform för scenkonst för barn och unga på fast scen, turnerande klassrumsproduktioner i hela kommunen/regionen och platsspecifika produktioner utifrån landsbygdernas förutsättningar tillsammans med det fria fältet, kommun, region, Uppsala stadsteater och Uppsala universitet
- Fortsätt utreda förutsättningarna för långsiktig drift och för dialog med föreningen kring att Den Lilla Teatern på sikt uppgår i kommunal regi.
- Utredningen föreslår förvaltningen att hålla kontinuerlig dialog med föreningen Sprakateatern för att identifiera behov om och när det blir aktuellt att lämna lokalen.
- Fortsätt utveckla samarbetet kring dans- och cirkusföreställningar för barn och unga under skoltid på UKK. Formalisera genom skriftlig överenskommelse för en period om tre år.
- Fortsätt utveckla program- och utställningsutbud i gränslandet mellan konst, koreografi och dans på Uppsala konstmuseum i samarbete med Region Uppsala och det fria fältet.
- Undersök möjligheterna att göra plats för fler professionella och semiprofessionella scenkonstgrupper på Reginateatern de dagar då teatern inte nyttjas
- Bevaka att Poetry Slam/Ordspråk ges möjligheter att fortsätta utvecklas
- Undersök möjligheten att utveckla användningen av Uppsala stadsteaters teatertält i Gottsunda under sommaren. Fler aktörer kan få tillgång till tältet om de har egen finansiering.
- Undersök möjligheten att använda och skapa fler temporära sommarscener i hela kommunen genom uppdrag till lokalt baserade scenkonstaktörer att producera familjeföreställningar för till exempel Amfiteatern i Källparken, utescenen i Kulturkvarteret Walmstedtska, stadsdelsparker, bygdegårdar, folkparker och platser som Hammarskog, Ulva kvarn och Linnés Sävja.
- Undersök möjligheterna att göra en satsning på de lokala fria gruppernas föreställningar riktat mot barn och unga på den fria tiden genom uppdrag via kulturhus och bibliotek.
- Undersök möjligheter att inrätta ett mindre och snabbare bidrag för att främja nya initiativ och temporära konstellationer för professionella scenkonstaktörer, så kallade "fröpengar".
- En genomlysning av barnkulturområdet inom Uppsala kommun är nödvändig för att undersöka framtida samverkan i syfte att använda befintliga resurser mer effektivt.

Förbättra information och kommunikation inom scenkonstområdet

Genom förbättrad information och kommunikation mellan kommunen och de fria aktörerna inom scenkonstområdet åstadkoms ett mer effektivt lokalutnyttjande och möjligheterna för samverkan och utveckling för enskilda aktörer ökar. Därför föreslås:

- Utveckla information om vilka bokningsbara kommunala lokaler som är anpassade för scenkonst och vad som ingår vid förhyrning genom samlad information på Uppsala.se kring: scener, repetitionslokaler, bokning, kostnader, servicenivå.
- Utveckla informationen kring inköp av scenkonst för förskola och skola, till exempel genom webinarium varje läsår.

- Genomför gemensamma informationstillfällen med Region Uppsala kring möjligheterna att söka bidrag från kommunala, regionala och statliga instanser, en gång per år.
- Ge tydlig information om vilken avdelning inom förvaltningen som ansvarar för vilka frågor inom scenkonstområdet samt kontaktuppgifter gällande generella frågor kring bidrag, verksamhetsfrågor och utvecklingsidéer samt scenkonst för barn och unga.

Information om utbud

Det finns behov av att förbättra och effektivisera kommunikation och marknadsföring av scenkonst, något som också identifierats i andra sammanhang för evenemang och olika arrangemang i Uppsala kommun. Här föreslår utredningen att behoven undersöks vidare kring:

- vad är möjligt att utveckla inom befintliga kanaler
- vad behöver utredas vidare gällande hela evenemangsutbudet i kommunen där scenkonstutbudet är en viktig del

Avslutning

Scenkonsten är viktig för Uppsalas kulturliv och värd att satsas på. Konstområdet är komplext och omfattar många aktörer, scener och genrer. Därav är också utredningens förslag många och spänner över ett brett område, likaså i vad de kommer att kräva i arbetsinsats och finansiering. Utredningen är dock övertygad om att om förslagen kan ligga till grund för en fokuserad satsning på scenkonstområdet så kommer kommunen på ett förhållandevis kostnads- och resurseffektivt sätt kunna bygga upp en hållbar, långsiktigt fungerande kommunal infrastruktur som bidrar till att uppfylla effektmålen att Uppsala ska vara en attraktiv kommun för scenkonstaktörer att verka i, och att invånarna ska erbjudas både möjlighet till eget skapande tillsammans och ett mångfacetterat, attraktivt, tillgängligt och konstnärligt brett utbud av scenkonstupplevelser.

Bilagor

Bilaga 1. Källmaterial

Från kris till kraft – Återstart för kulturen SOU 2021:77
 Så fri är konsten Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten
 Myndigheten för kulturanalys 2021:1
 Samhällets utgifter för kultur 2022, Myndigheten för kulturanalys, 2023:3h
 Plats kring scen – så kan kompetensförsörjningen till scenkonsten stärkas 2023-04-20, Svensk scenkonst
 Scenkonstens roll för barn- och ungdomskulturen - En rapport om Svensk Scenkonsts medlemmars arbete med barn och unga 2022-11-22, Svensk scenkonst
 Spelar mindre roll? En rapport om den ojämlika fördelningen av scenkonst till barn och unga i skolan, april 2022, ASSITEJ Sverige
 Kom Scenkonst - En djupdykning i kommunal distribution av scenkonst till barn och unga i skolan, maj 2023, ASSITEJ Sverige
 Teaterutredningen – Situationen för teater i Västra Götalandsregionen och förslag på utvecklingsinsatser, 2022
 Svenskarna & Scenkonsten, 2024, Riksteatern
 Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58
 Kultur i hela länet – hela livet, Region Uppsalas kulturplan 2023-2026
 Kulturens ekosystem i Uppsala –en förstudie, Samverkansprojekt mellan Uppsala universitet och Uppsala kommun om Kulturella och kreativa näringar (KKN), 2022/09
 Kulturpotential Uppsala – en kartläggning av kulturens platser och förutsättningar i södra Uppsala juli 2022 – uppdaterad april 2023, Spacescape och Uppsala kommun
 Dansplan Sverige, Danscentrum Sverige, Dansnät Sverige och Riksteatern, 2021
 Översyn av statens nuvarande insatser inom dansområdet, Konstnärsnämnden och Kulturrådet, 2015
 Dans och cirkusutredningen Virvlar och Saltomortaler, förslag till utvecklingsplan för satsning på dans och cirkus i Eskilstuna, Eric Sjöström, 2024
 Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun, 2020
 Lokalförsörjningsplan för kultur- och fritidslokaler 2024–2033, Uppsala kommun, 2023

Bilaga 2. Intervjuer

Följande personer har intervjuats inom utredningen.

Alma Kirlic, frilansande konstnär (2024-04-13, mail)
 America Vera Zavala, Gottsunda Dans & Teater (2023-05-11)
 Andrea Geurtsen, Uppsalas fria teater (2023-02-15)
 Anna Haglund, frilansande konstnär (2023-05-11)
 Anna Mattsson, utvecklingsledare, Kultur- idrott- och fritidsförvaltningen, Västerås (2023-03-09)

AnneLee Wikner, Tornet (2023-04-17)
 Anni Gustafsson, verksamhetsutvecklare teater, Region Uppsala (2023-04-04)
 Björn Dahlman, Bananteatern (2023-03-15)
 Carin Anlér Fiske, Oscar Ohlsson och Catrin Anlér Fiske, Tio fötter (2023-03-17)
 Carolina Avelin, utvecklare Område kultur, Eskilstuna kommun, (2024-04-15)
 Charlotte Gottfries, Teater Essence (2023-02-28)
 Dag Thelander, Östfronten (2023-02-14)
 Dennis Sandin, AdHoc (2023-02-28)
 Elin Hilläng, Teater Elin (2023-03-24)
 Ellen Andersson, kulturstrateg, Lunds kommun (2023-03-16)
 Eva Forsberg Pejler, verksamhetsutvecklare dans, Region Uppsala (2023-04-04)
 Eva K Olsson och Johannes Ehnsmyr, kulturstrateger, Region Uppsala (2023-04-14)
 Fredrik Mattsson och Veronica Wollmén, Uppsala Riksteaterförening (2023-03-20)
 Henrik Lillsjö, VD/Konstnärlig ledare, Uppsala Konsert & Kongress (2023-04-25)
 Hilda Knafve, avdelningschef, Kulturförvaltningen, Helsingborgs kommun (2023-02-21)
 Jannine Rivel, konstnärlig ledare och verksamhetsledare, Mer Dans åt Folket (2024-04-15)
 Janya Cambroner Severin, Teater Aros samt Sprakateatern (2023-02-14)
 Johan Ståhl och Jacke Sjödin, frilansande konstnärer (2023-05-15)
 Johanna Westlin och Jens Mellqvist, Teater Prego (2023-03-21)
 John Fiske och Paul Kessel, Kesselofski & Fiske (2023-02-15)
 Joseph Sturdy, Focus Dance (2023-02-28)
 Josiane Saade, planerare Kultur- och fritidsförvaltningen, Örebro kommun (mail 2023-02-21)
 Kajsa Wadhia och Tove Salmgren, Köttinspektionen dans (2023-04-03)
 Lina Marcusson, sakkunnig Barnkulturverksamhet, Kulturkontoret, Linköpings kommun (2023-02-24)
 Marie Wårell, verksamhetschef och konstnärlig ledare, Dansinitiativet (2024-03-05)
 Mattias Rosendahl, verksamhetsledare Gottsunda Kulturhus (2023-05-26)
 Maud Karlsson, Mauds Art (2023-04-05)
 Melody Sheik Mantilla och Elinor Tollerz Bratteby, MeMa Dans (2023-02-27)
 Olle Starlander, Reginateatern (2023-03-30)
 P-A Strand och Maud Nyberg, Den Lilla Teatern (2023-04-04)
 Petra Brylander, VD/Teaterchef, Uppsala stadsteater (2023-04-14)
 Rebecka Wigh Abrahamsson, intendent, Uppsala konstmuseum (2023-05-16)
 Roger Stenberg, avdelningschef Stöd till civilsamhället, Luleå kommun (2024-02-28)
 Siv Eriksson, Teater DaCapo (2023-02-15)
 Sofia Nohrstedt, kulturchef, Malin Degermark, kulturutvecklare, Marcus Olsson, ansvarig Kulturtrappan, Gävle kommun (2023-03-07)
 Staffan Jonsson, chef Område kultur, Eskilstuna kommun, (2024-04-15)
 SU-EN, SU-EN Butoh Company (2023-05-17)
 Therese Eriksson och Maria Wallin, kulturförmedlare, Skellefteå kommun (2023-03-23)
 Tove Berglund, frilansande konstnär (2023-04-14)
 Viktoria Hallén, handläggare Kultur- och fritidsförvaltningen, Eskilstuna kommun (2023-03-01)
 Dessutom har företrädare för Uppsala Loves Hiphop tillfrågats om intervju, men inte återkommit.

Övriga referenser

Följande personer har under våren 2023 på olika sätt bidragit med tankar, reflektioner och perspektiv till utredningen:

Anja Susa, frilansande regissör samt teaterregiprofessor på Stockholms konstnärliga högskola

Erik Gavelin, producent Konträr, Uppsala stadsteater

Lucia Cajchanova, frilansande dramatiker och dramaturg

Stefan Hansén, VD Unga klara

Yana Ross, frilansande regissör

Mailkonversation och informella samtal har också förts med kulturförvaltningarna i Göteborg stad, Stockholm Stad och Malmö kommun.